

ЗВІТ

за результатами моніторингового дослідження обласних політик і програм з питань соціального захисту населення, зокрема внутрішньо переміщених осіб

Славутська міська територіальна громада
Хмельницька область

2024

Зміст

Терміни та скорочення	3
Вступ	3
Методологія дослідження	4
Результати огляду місцевих політик та програм у сфері соціального захисту	5
Інформація щодо аналізу відкритих джерел	5
Підсумкова таблиця щодо аналізу відкритих джерел	5
Інформація про чинні програми регіонального та місцевого рівнів у напрямі соціальної підтримки і захисту населення	6
Інформація щодо забезпечення виконання заходів місцевих цільових програм підтримки ВПО відповідними фінансовими та організаційними ресурсами	8
Інформація про чинні НПА, спрямовані на соціальну підтримку і захист населення, надання додаткових гарантій та пільг	9
Підсумкова таблиця щодо проаналізованих місцевих нормативно-правових актів	10
Підсумкова таблиця щодо включення до програм і місцевих нормативно-правових актів ВПО, врахування їхніх потреб та інтересів	10
Висновки за результатами проведеного аналізу місцевих політик та програм у сфері соціального захисту	11
Рекомендації	11

Терміни та скорочення

ВПО — внутрішньо переміщені особи

МТГ — міська територіальна громада

НПА — нормативно-правовий акт

УБД — учасниці та учасники бойових дій

ООС — операція Об'єднаних сил

АТО — антитерористична операція

ОМС — органи місцевого самоврядування

Вступ

Повномасштабна війна змусила мільйони українців залишити свої домівки. Чинник внутрішнього переміщення вплинув як на соціально-економічне становище людей та їхніх сімей, так і місцевих громад, які прихистили ВПО. Соціально-економічний вплив повномасштабного вторгнення Російської Федерації на громади величезний та ресурсозатратний.

Отже, важливо і розуміти спричинені цими процесами проблеми, і знаходити ефективні способи їхнього розв'язання. Це потребує ефективних рішень, зокрема й у взаємодії з ВПО та дотриманні їхніх прав. Одним із ключових аспектів налагодження такої взаємодії є розуміння потреб, інтересів місцевих і новоприбулих мешканців. Це водночас є критично важливим для розвитку та відновлення громад.

Залежно від потреб різних за віком, статтю, соціальним статусом людей, що перебувають у різних життєвих ситуаціях, можна розробити стратегії, плани і програми. Вони стануть основою ефективної роботи у наданні соціальних та адміністративних послуг, у плануванні, розвитку інфраструктури тощо. Проаналізувати потреби мешканців громад можна шляхом збирання і дослідження інформації про них. Водночас правильний аналіз даних допоможе ОМС зрозуміти проблеми, з якими стикаються жителі громади, зокрема ВПО, і сформулювати рішення, які допоможуть розв'язати проблеми різних груп населення.

Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізуєш Суппорт Сервісез»» у межах проекту «Підтримка спроможності системи соціального захисту населення щодо реєстрації внутрішньо переміщених осіб», який реалізується за підтримки Агентства ООН у справах біженців в Україні, спільно із місцевою владою та Радою ВПО провели дослідження місцевих і національних політик у сфері соціального захисту ВПО та інших людей, які постраждали внаслідок війни, що реалізуються у Славутській МТГ Хмельницької області.

Методологія дослідження

Мета дослідження

1. Аналіз соціальних програм для ВПО, які діють у громаді, зокрема джерел залучених ресурсів та сталості таких програм.
2. Ідентифікація перешкод у доступі ВПО до соціальних програм.
3. Розроблення потенційних рішень і програм для ухвалення обґрунтованих довгострокових соціальних рішень для ВПО у ході стратегічного планування й формування міської соціальної політики.

Об'єкт дослідження

Перешкоди в доступі ВПО до програм соціального захисту, які діють у громаді, зокрема в забезпеченні їх стійкою системою соціальних гарантій. Період проведення дослідження: квітень — травень 2024 року. Географія дослідження: місто Славута, Славутська міська територіальна громада Хмельницької області.

Завдання дослідження

1. Аналіз місцевих цільових програм, інших місцевих НПА (положення, рішення, розпорядження, плани заходів тощо), спрямованих на забезпечення соціального захисту та підтримки ВПО; доступу ВПО до національних програм соціального захисту, які реалізуються у громаді, поінформованості про них і зацікавленості в участі; соціальних програм для ВПО, які реалізують у громаді міжнародні та національні неурядові організації.
2. Проведення зустрічей та обговорень із представниками Ради ВПО для визначення їхнього досвіду і потреб, пов'язаних із соціальною підтримкою.
3. Збір даних про кількість ВПО, які потребують соціальної підтримки у громаді (в розрізі демографічних характеристик та потреб щодо покращення соціального становища).
4. Розроблення звіту про результати аналізу чинних соціальних програм для ВПО.
5. Розроблення потенційних рішень для ухвалення обґрунтованих довгострокових рішень соціального захисту ВПО під час стратегічного планування і формування міської соціальної політики.

Джерела інформації

1. Сайт Славутської міської територіальної громади.
2. Офіційні відповіді на запити згідно з Законом України «Про доступ до публічної інформації».
4. Статистична інформація щодо кількості ВПО, які потребують соціального захисту.
5. Місцеві НПА (положення, програми, рішення, розпорядження, плани заходів тощо).

Під час підготовки даного звіту проаналізовані відкриті джерела та наявні на сайтах громади документи, а також направлені запити до місцевої ради Славуті щодо ухвалення протягом 2022–2023 років у громаді програм, спрямованих на підтримку ВПО та людей, які постраждали внаслідок війни; щодо змін чинних програм (з урахуванням кількості облікованих у громаді ВПО та наявності людей, які постраждали внаслідок війни).

Результати огляду місцевих політик та програм у сфері соціального захисту

Інформація щодо аналізу відкритих джерел

Усі ухвалені Славутською міською радою рішення розміщені на офіційному [сайті](#) у відкритому доступі. Пошук слід робити через вкладку «Документи міської ради» («Рішення», вибір параметрів). Для швидкого пошуку потрібного документа необхідно знати деякі вихідні дані (ключові слова / дату документа / тип документа / стан документа / номер документа та/або інше).

Підсумкова таблиця щодо аналізу відкритих джерел

Область / населений пункт, громада	Назва місцевого органу влади або інституції соціального захисту населення та посилання на сайт	Чи є на сайті окремий розділ щодо ВПО (так/ні)	Чи є на сайті окремий розділ щодо програм соціального захисту		Чи є на сайті окремий розділ щодо НПА, які надають додаткові гарантії / пільги		Доступність інформації щодо програм соціального захисту населення та ВПО		Доступність інформації щодо НПА, які надають додаткові гарантії / пільги населенню та ВПО	
			Населення (так/ні)	ВПО (так/ні)	Населення (так/ні)	ВПО (так/ні)	Зазначити (легко, середня складність, висока складність, інформація недоступна)	Можливо завантажити (так/ні)	Зазначити (легко, середня складність, висока складність, інформація недоступна)	Можливо завантажити (так/ні)
Хмельницька обл., Славутська МТГ	Славутська міська територіальна громада slavuta-mvk.gov.ua	Так	Так	Ні	Ні	Ні	Легко	Так	Легко	Так

Інформація про чинні програми регіонального та місцевого рівнів у напрямі соціальної підтримки і захисту населення

Війна Російської Федерації проти України спричинила появу великої кількості ВПО. Значна частина таких людей перемістилися на підконтрольну Україні територію понад дев'ять років тому. Вони досі не мають змоги повернутися до покинутого місця проживання через пошкодження чи руйнування житла, його розташування на окупованій території або території ведення бойових дій. Важливими напрямками реалізації державної політики на регіональному рівні є інтеграція ВПО за новим місцем проживання, усунення перешкод у реалізації їхніх прав та основоположних свобод, забезпечення доступу до адміністративних, соціальних, культурних та інших послуг.

Цільова програма «Піклування» на 2022–2024 роки (затверджена Рішенням Славутської міської ради від 29.10.2021 № 4-11/2021).

Програма спрямована на підвищення якості життя малозахисчених верств населення. Реалізується шляхом вжиття системних заходів щодо збереження пріоритетних напрямів соціального захисту, запобігання бідності, забезпечення комплексного підходу до надання соціальної підтримки людям з інвалідністю, ветеранам і ветеранам війни, учасникам та учасникам ліквідації наслідків аварії на ЧАЕС, іншим пільговим категоріям населення, сім'ям/людям, які опинилися у складних життєвих обставинах, та сім'ям, які потребують соціальної уваги та підтримки, зокрема ВПО.

Термін реалізації Програми: 2022–2024 роки. Джерела фінансування: бюджет Славутської міської територіальної громади. Загальна сума — 165 448,00 грн, зокрема 2022 року — 52 916,00 грн, 2023-го — 55 682,00 грн, 2024-го — 58 500,00 грн.

Серед завдань і заходів Програми — надання матеріальної підтримки ВПО. Так, система соціальної підтримки заходів, визначених Програмою, включає надання за рішенням виконавчого комітету Славутської міської ради на підставі пропозицій спеціально створеної комісії одноразової адресної матеріальної допомоги ВПО.

Завдяки Програмі розширено сферу надання соціальних послуг, поліпшено матеріальний стан та соціально-культурний рівень ВПО, інших людей та сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах.

Показники виконання місцевими органами влади й управління даної Програми містяться в Інформації про хід і результати виконання цільової програми «Піклування» для мешканців Славутської міської територіальної громади на 2022–2024 роки (затверджена рішенням Славутської міської ради від 09.02.2024 № 24-33/2024).

Відповідно до зазначеного вище документу, на обліку та під соціальним супроводом у відділенні соціальної роботи КУ «Славутський територіальний центр соціального обслуговування» перебувають 14 сімей, які опинилися у складних життєвих обставинах, з яких 12 сімей мають статус ВПО.

Програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС та членів їх сімей на 2022-2024 роки (затверджена Рішенням Славутської міської ради від 29.10.2021 № 6-11/2021).

Програма соціальної підтримки учасників АТО/ООС, Захисників та Захисниць України та членів їх сімей на 2022-2024 роки (затверджена Рішенням Славутської міської ради від 21.10.2022 № 5-21/2022).

Обидві програми покликані сприяти соціальному захисту УБД, які захищали незалежність, суверенітет і територіальну цілісність України, брали безпосередню участь в АТО, забезпеченні її проведення, перебуваючи безпосередньо в районах проведення АТО у період її проведення, у здійсненні заходів із забезпечення національної безпеки і оборони, відсічі та стримуванні збройної агресії Російської Федерації у Донецькій та Луганській областях, забезпеченні їх здійснення, перебуваючи безпосередньо в районах та у період здійснення зазначених заходів, у заходах, необхідних для забезпечення оборони України, захисту безпеки населення та інтересів держави у зв'язку з війною Російської Федерації проти України, та членів їхніх сімей.

Мета програм: реалізація комплексу взаємопов'язаних завдань і заходів, що спрямовані на вирішення найважливіших проблем учасниць та учасників АТО/ООС, захисниць та захисників України, а також членів їхніх сімей, поєднання зусиль органів державної виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, підприємств, установ, організацій різних форм власності для забезпечення спільної координації наявних ресурсів. Така координація покликана гарантувати надання зазначеним людям соціальних гарантій, розширення спектру надання соціальних, культурно-спортивних послуг. Це сприятиме створенню в МТГ атмосфери підтримки та поважного ставлення до УБД і членів їхніх сімей, загиблих, сприятиме військово-патріотичному вихованню дітей та молоді.

Програма соціального захисту дітей Славутської міської територіальної громади на 2022-2024 роки (затверджена Рішенням Славутської міської ради від 26.11.2021 № 5-12/2021).

Мета Програми: подолання дитячої бездоглядності та безпритульності, запобігання дитячому сирітству, розвиток сімейних форм виховання дітей, створення умов для всебічного розвитку та виховання дітей. Програма розрахована на дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування; дітей, які опинилися у складних життєвих обставинах; дітей з проявами девіантної поведінки.

Програма соціально-психологічної реабілітації та адаптації молоді та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах та проживають на території Славутської міської територіальної громади (затверджена Рішенням Славутської міської ради від 05.02.2021 № 25-4/2021).

Мета Програми: формування та реалізації цілісної молодіжної політики в напрямках профілактики негативних явищ у молодіжному середовищі, пропаганди здорового способу життя, захисту прав молоді сім'ї та прав членів сім'ї в родині, запобігання бездоглядності та безпритульності в суспільстві. Крім того, основними завданнями Програми є надання соціальної підтримки сім'ям, які опинились у складних життєвих обставинах, зокрема сім'ям учасниць та учасників АТО/ООС, а також ВПО із зони бойових дій.

Інформація щодо забезпечення виконання заходів місцевих цільових програм підтримки ВПО відповідними фінансовими та організаційними ресурсами

Обласна комплексна програма підтримки внутрішньо переміщених осіб у Хмельницькій області на 2024–2025 роки (затверджена Наказом Хмельницької ОВА від 21.11.3023 №305/2023-н).

Спрямована на комплексне вирішення завдань у частині всебічного забезпечення нагальних потреб ВПО. Мета Програми: сприяння вирішенню невідкладних питань з розміщення, соціально-побутового, організаційно-правового, матеріально-технічного, медичного обслуговування ВПО, забезпечення умов для їхньої подальшої адаптації за новим місцем проживання, доступу до адміністративних, соціальних, медичних, освітніх, культурних та інших послуг.

Основні завдання Програми: реалізація житлових прав та вирішення соціально-побутових питань ВПО; розселення ВПО у місцях компактного проживання з урахуванням критеріїв вразливості, гендерного аспекту, принципу єдності родин та забезпечення належних умов проживання; співпраця з партнерами з розвитку, благодійними та громадськими організаціями для отримання міжнародної технічної, благодійної допомоги, кредитів, грантів тощо та ефективного реагування на потреби людей з числа ВПО; залучення ресурсів міжнародних донорських організацій для підтримки та інтеграції ВПО; забезпечення соціального захисту ВПО, запровадження системи оцінки потреб; надання базових соціальних послуг ВПО через мережу територіальних центрів соціального обслуговування, центрів соціальних служб, інших установ соціального спрямування; виявлення, облік та супровід дитячих будинків сімейного типу, опікунських та прийомних сімей, які перемістилися на територію області; придбання предметів/речей побуту, продовольчих товарів для організації харчування ВПО; організація надання медичної та психологічної допомоги ВПО; сприяння у реалізації культурно-освітніх прав ВПО; забезпечення працевлаштування, перекваліфікації та зайнятості.

Фінансування Програми здійснюється за рахунок коштів державного, обласного та місцевих бюджетів, Фонду загальнообов'язкового державного соціального страхування на випадок безробіття, міжнародних фінансових донорів, інших незаборонених законодавством джерел.

Головними питаннями, з якими стикаються ВПО, є: забезпечення належних умов проживання у місцях компактного поселення, працевлаштування та/або перекваліфікація, освіта, психологічна та медична допомога, адаптація у територіальних громадах, які їх приймають. Основною потребою ВПО після переміщення є забезпечення місцем для тимчасового проживання (перебування). Повномасштабна війна призвела до суттєвого збільшення потреб у житлових програмах і фінансових інструментах, здатних забезпечити постраждалим людям, зокрема ВПО, доступ до житла. Важливий напрям підтримки ВПО — забезпечення продуктами харчування та гуманітарною допомогою. Для організації харчування ВПО у 2022 році за кошти обласного бюджету закуплено продуктів на суму 16 700 000,00 грн.

Для оперативного реагування на потреби людей, що постраждали від війни Російської Федерації проти України, в Хмельницькій області функціонує обласний кол-центр з гуманітарних питань (093 17-02-560). На цю багатоканальну лінію можна звертатися з питань гуманітарної допомоги та її логістики, пошуку житла для біженців та переселенців, питань безпеки тощо.

На території Славутської МТГ (відповідно до інформації Славутської міської ради) станом на 28.03.2024 зареєстровані 2037 ВПО. Серед них 855 чоловіків, 1182 жінки, 519 дітей віком до 18 років. Зокрема, 901 людина працездатного віку, 77 людей, які потребують працевлаштування, 100 людей з інвалідністю, 349 пенсіонерів, 57 людей, що отримують соціальну допомогу, 22 багатодітні сім'ї, 1 сім'я батьків-одинаків.

Довгостроковий план підтримки ВПО в умовах воєнного стану та після його припинення відсутній. Немає і програми комплексної підтримки ВПО. Такі НПА вкрай необхідні в умовах продовження війни і неможливості повернення ВПО до місць їхнього постійного проживання. Впровадження положень, які міститимуть комплекс заходів організаційного, нормативно-правового, фінансово-економічного, соціально-медичного та інформаційного характеру, сприятиме соціальній адаптації та створенню цілісної системи соціального захисту ВПО.

Інформація про чинні НПА, спрямовані на соціальну підтримку і захист населення, надання додаткових гарантій та пільг

Славутська міська рада проводить постійну роботу в напрямі соціальної підтримки та захисту мешканців громади, зокрема ВПО.

Так, у Рішенні Славутської міської ради (від 24.03.2023 № 36-23/2023) про хід і результати виконання у 2022 році Програми соціально-психологічної реабілітації та адаптації молоді та сімей, які опинилися в складних життєвих обставинах та проживають на території Славутської міської територіальної громади, міститься наступна інформація. Станом на 01.01.2023 надано натуральну допомогу у вигляді продуктів харчування, предметів і засобів особистої гігієни, одягу, дитячого харчування 3495 ВПО. На базі КУ «Славутський ТЦСО» та за підтримки працівників установи отримано і роздано значну кількість продуктових наборів, наборів постільної білизни, зокрема від Благодійної організації «Благодійний фонд “Стабілізуєш Суппорт Сервісез”».

У приміщенні Управління соціального захисту населення виконавчого комітету Славутської міської ради та КУ «Славутський територіальний центр соціального захисту населення» сформований банк одягу та взуття. Протягом робочого часу відповідних установ мешканці громади, які опинилися у складних життєвих обставинах, та ВПО можуть отримати необхідний одяг та взуття безкоштовно. Поповнення банку одягу відбувається періодично жителями громади з дотриманням таких вимог: речі мають бути випрані, в нормальному стані, підощва взуття має бути чиста, з актуальним терміном вжитку. Вживаним одягом забезпечено близько 2300 ВПО та 70 родин славутчан, які опинились у складних життєвих обставинах. Працівники відділення денного перебування та адресної допомоги разом із КП «СЛАВУТА-СЕРВІС» благодійно надали 23 машини дров людям, які мають статус ВПО, та людям, які перебувають у складних життєвих обставинах, сім'ї загиблого воїна АТО.

Підсумкова таблиця щодо проаналізованих місцевих нормативно-правових актів

Область / населений пункт, громада	Всього НПА (зокрема проєктів НПА)		З них за тематикою				
	Регіональні, місцеві програми	Місцеві НПА щодо надання додаткових пільг, соціальних гарантій тощо	Програми щодо підтримки населення	Програми щодо підтримки ВПО	НПА, спрямовані на додаткову підтримку населення	НПА, спрямовані на додаткову підтримку ВПО	Проєкти НПА щодо підтримки ВПО
Хмельницька обл., Славутська МТГ	6	5	5	0	5	1	0

Підсумкова таблиця щодо включення до програм і місцевих нормативно-правових актів ВПО, врахування їхніх потреб та інтересів

Область / населений пункт, громада	Програми та НПА щодо підтримки населення			Програми (зокрема проєкти) та НПА щодо підтримки ВПО	
	Всього	З них містять заходи та положення щодо підтримки ВПО	З них потребують внесення змін або доповнень	Всього	З них потребують внесення змін або доповнень
Хмельницька обл., Славутська МТГ	6	2	0	1	0

Висновки за результатами проведеного аналізу місцевих політик та програм у сфері соціального захисту

Наявні місцеві НПА, спрямовані на соціальний захист мешканців Славутської МТГ, свідчать про те, що Славутська міська рада не розробила та не ухвалила окремі правові документи, спрямовані на підтримку та соціальний захист ВПО або людей, які постраждали внаслідок бойових дій.

Довгостроковий план підтримки ВПО в умовах воєнного стану та після його припинення у громаді відсутній. Одночасно понад два роки ВПО живуть у громаді, якій необхідно їм допомагати. Очікування швидкого завершення війни і повернення ВПО до місць постійного проживання не справдилось. На багатьох територіях, з яких виїхали ВПО, або продовжуються бойові дії, або наявні тотальні руйнування. Деякі регіони окуповані. Підтримка ВПО потребує коштів з місцевого бюджету, проте таке фінансування можливе за наявності відповідних бюджетних призначень, що формуються на основі ухвалених місцевих програм. Територіальна громада, щоби діяти в межах закону, має готувати і ухвалювати відповідні програми.

Рекомендації

Питання забезпечення прав та свобод ВПО залишається одним з першочергових, потребує злагодженого та системного вирішення, координації дій органів державної влади, виконавчих органів рад територіальних громад, військово-цивільних адміністрацій.

Серед інструментів ефективного розв'язання цього питання — напрацювання нормативно-правової бази, спроможної забезпечити комплексний підхід у напрямі реалізації засад державної політики на регіональному рівні щодо всебічного гарантування базових потреб ВПО, зокрема в соціально-економічній сфері, та розв'язання викликів і проблем, пов'язаних із негативними наслідками війни Російської Федерації проти України.

З метою покращення ситуації з соціальною підтримкою та інтеграцією ВПО в місцевій громаді необхідно:

1. Визначити реальні потреби ВПО та людей, які постраждали внаслідок бойових дій.
2. Посилити комунікацію ОМС з організаціями громадянського суспільства, які опікуються проблемами ВПО в частині обміну даними, впровадження спільних програм та заходів, спрямованих на забезпечення переселенців правовою, гуманітарною, психологічною підтримкою (допомога у процесі інтеграції ВПО у місцеві громади).
3. Розробити комплексну соціальну програму підтримки ВПО, програми щодо підтримки ФОП — вимушених переселенців та підприємств, які беруть на роботу внутрішньо переміщених осіб.
4. Взяти за приклад позитивні практики розроблення та ухвалення цільових програм соціальної підтримки переселенців з інших громад, уникаючи умов, які можуть розцінюватися як дискримінаційні (надання підтримки за умови певних строків перебування в громаді або підтримка лише окремих категорій людей).

Дослідження провела Благодійна організація «Благодійний фонд «Стабілізейшен Суппорт Сервісез»» у квітні – травні 2024 року.

Підпишіться на наш фонд у соціальних мережах, щоби слідкувати за дослідженнями системи соціального захисту населення, отримувати новини щодо допомоги постраждалим людям в Україні та дізнаватися про актуальні зміни законодавства.

НАШ САЙТ:

<https://sss-ua.org>

ЕЛЕКТРОННА ПОШТА:

info@radnyk.org

FACEBOOK:

[@stabilizationsupportservices](https://www.facebook.com/stabilizationsupportservices)

INSTAGRAM:

[@stabilizationsupportservices](https://www.instagram.com/stabilizationsupportservices)

TELEGRAM:

[@SSS_Ukraine](https://www.telegram.com/@SSS_Ukraine)

TWITTER:

[@SSS_Ukraine](https://www.twitter.com/@SSS_Ukraine)